לא: בני העיר פרק רביעי מגילה

ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין [1]חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי לטורח מאי היו עלי לטורח אמר הקב״ה לא דיין להם לישראל שחוטאין לפני אלא שמטריחין אותי לידע איזו גזירה קשה אביא עליהם בתשעה באב גופיה מאי מפטירינן אמר רב [2]איכה היתה לזונה מקרא מאי תניא אחרים אומרים [3]ואם לא תשמעו לי ר׳ נתן בר יוסף אומר [4]עד אנה ינאצני העם הזה ויש אומרים [5]עד מתי לעדה הרעה הזאת אמר אביי האידנא נהוג עלמא למיקרי [6]כי תוליד בנים ומפטירין [7]אסוף אסיפם: [במעמדות] במעשה בראשית וכו׳: מנהני מילי א״ר אמי אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר [8]אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי וכתיב [9]ויאמר ה׳ אלהים במה אדע כי אירשנה אמר אברהם לפני הקב״ה רבש״ע שמא ח״ו ישראל חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה אמר לו לאו אמר לפניו רבש״ע במה אדע אמר לו [10]קחה לי עגלה משולשת וגו׳ אמר לפניו רבש״ע תינח בזמן שבית המקדש קיים בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם אמר לו כבר תקנתי להם סדר קרבנות כל זמן שקוראין בהן מעלה אני עליהן כאילו מקריבין לפני קרבן ומוחל אני על כל עונותיהם: בתעניות ברכות וקללות ואין מפסיקין בקללות: מה״מ אמר ר׳ חייא בר גמדא אמר רבי אסי דאמר קרא [11]מוסר ה׳ בני אל תמאס ריש לקיש אמר לפי שאין אומרים ברכה על הפורענות אלא היכי עביד תנא כשהוא מתחיל מתחיל בפסוק שלפניהם וכשהוא מסיים מסיים בפסוק שלאחריהן אמר אביי לא שנו אלא בקללות שבתורת כהנים אבל קללות שבמשנה תורה פוסק מאי טעמא הללו בלשון רבים אמורות ומשה מפי הגבורה אמרן והללו בלשון יחיד אמורות ומשה מפי עצמו אמרן לוי בר בוטי הוה קרי וקא מגמגם קמיה דרב הונא בארורי אמר לו אכנפשך לא שנו אלא קללות שבתורת כהנים אבל שבמשנה תורה פוסק תניא ר׳ שמעון בן אלעזר אומר עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת ושבמשנה תורה קודם ר״ה מאי טעמא אמר אביי ואיתימא ריש לקיש כדי שתכלה השנה וקללותיה בשלמא שבמשנה תורה איכא כדי שתכלה שנה וקללותיה אלא שבתורת כהנים אטו עצרת ראש השנה היא אין עצרת נמי ראש השנה היא דתנן ובעצרה על פירות האילן תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר אם יאמרו לך זקנים סתור וילדים בנה סתור ואל תבנה מפני שסתירת זקנים בנין ובנין נערים סתירה וסימן לדבר [12]רחבעם בן שלמה ת״ר מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה במנחה שם קורין בשני בשני שם קורין בחמישי בחמישי שם קורין לשבת הבאה דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה ובשני ובחמישי ולשבת הבאה אמר רבי זירא הלכה מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה ובשני ובחמישי ולשבת הבאה ולימא הלכה כרבי יהודה

משום

עד אנה ינאצוני ועד מתי לעדה הרעה תרוייהו במרגלים והם חזרו בט״ב כדאמרינן במסכת תענית (דף כט.): **מנהני מילי.** מה ענין בראשית אצל מעמדות: **כמה אדע.** מה תאמר לי נלמדן דבר שיתכפרו בו עונותיהן: **קחה לי עגלה משולשת.** כלומר הקרבנות יכפרו עליהן: **מנהני מילי.** דאין מפסיקים בקללות: **אל תמאס.** והמפסיק בהן מראה עצמו שקשה לו לקרות. ובמסכת סופרים (פי״ב) יליף לה מסיפיה דקרא ואל תקוץ בתוכחתו אל תעשו קוצין קוצין פסקים פסקים לשון קצילה: **משה מפי הגבורה אמרן.** ונעשה שליח לומר כך אמר לי הקב״ה שהרי אמורין בלשון ונתתי והפקדתי ושלחתי(ט) מי שהיכולת בידו לעשות אבל במשנה תורה כתיב יככה השם ידבק ה׳ בך(י) משה אמרן מאליו אם תעברו על מצותיו הוא יפקיד עליכם: **מגמגם.** קרא אותן במרוצה ובקושי: **בארורי.** במשנה תורה: **אכנפשך.** אם רצונך להפסיק פסוק הואיל ואתה קץ בקריאתן: **קודם עצרת.** שהוא זמן קציר וזמן פירות האילן כדמפרש ואזיל:

משום

ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי וגו׳. ואין אנו עושין כן אלא מפטיר בירמיה (ב) שמעו (כ)דבר ה׳ ובשבת שלפני ט״ב חזון ישעיהו והטעם לפי שאנו נוהגין על פי הפסיקתא לומר ג׳ דפורענותא קודם תשעה באב ואלו הן דברי ירמיה שמעו דבר ה׳ חזון ישעיהו ובתר תשעה באב שב דנחמתא ותרתי דתיובתא ואלו הן נחמו נחמו ותאמר ציון עניה סוערה לבדה אנכי אנכי רני עקרה קומי אורי שוש אשיש דרשו שובה ולפיכך מקדימין עניה סוערה קודם רני עקרה דדרך הנחמות להיות הולכות ומשובחות יותר וסדר זה מתחיל בפנחס וסימניך דש״ח נו״ע אר״ק שד״ש ולעולם שוש אשיש באתם נצבים דהיינו שבת שלפני ר״ה לפי שהוא סוף הנחמות ודרשו בצום גדליה ושובה בשבת שלפני יום הכפורים וכשיש שבת בין יום הכפורים לסוכות אז הוי דרשו בשבת שלפני יום הכפורים משום דכתיב ביה דרשו ה׳ בהמצאו והיינו בימי תשובה ושובה בין כפור לסוכות (ל)דכתיב בה ונתתי לך יורה ומלקוש וכן וה׳ נתן קולו לפני חילו דמישתעי בגשמים ושייך שפיר לפני סוכות וזה המנהג לא ישתנה לעולם ע״פ הפסיקתא וכן פירש ר״ת ולא כדברי רב החובל ההופך ומבלבל לומר שובה קודם כפור ושוש אשיש בין כפור לסוכות דאין להפסיק בין השש נחמות לשביעית אלא כדברי רבינו תם עם ישרים נחתם שוש אשיש בראשיתו ושובה באחריתו (מ)והא שאין אנו מפטירין חזון בשבת שחל בו ר״ח אב משום דקיימא לן(נ) דאין אבילות חל אלא בשבוע שחל ט״ב להיות בתוכה ורב דאמר דמפטיר חזון סבר דהאבלות חל מיד שנכנס ר״ח ואין הלכה כן וכן פירש הר״ר אליעזר ממיץ ולכך אנו מפטירין שמעו וכן אנו נוהגין ע״פ מסכת סופרים(ס) שאנו קורין ויחל בתעניות ובמתניתין אמרינן שקורין ברכות וקללות(ע):

אין מפסיקין בקללות. וקורין אחד משום דכתיב מוסר ה׳ בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו א״ר אחא אל תעש התוכחה קוצים קוצים וא״ר יהושע דסכנין אמר קרא אמרתי עמו אנכי בצרה ואם כן אין דין שיברכוני בני על הצרות שלהם אלא יקרא אחד הכל ויתחיל (א) בדבר אחר ויסיים בדבר אחר ואז יוכל לברך תחלה וסוף:

מתחיל בפסוק שלפניהם. לאו דוקא פסוק דהא יש פרשה ואין מתחילין ומשיירין בפחות משלשה פסוקים: **משה** מעצמו אמרם. וברוח הקדש:

קללות שבת״כ קודם עצרת ושבמשנה תורה קודם ראש השנה. שאלו בבית המדרש של רבינו נסים למה מחלקים פרשת נצבים וילך לשנים כשיש ב׳ שבתות בין ר״ה לסוכות בלא יוה״כ ואין מחלקין מטות ומסעי שארוכות יותר והשיב לפי שבאתם נצבים יש קללות שקלל ישראל ורוצה לסיים קודם ר״ה וקשה שאנו לא מחשבינן הקללות שקלל משה ישראל כדמשמע בפרק המוכר את הספינה (ב״ב דף פח: ושם) א״ר לוי בא וראה שלא כמדת הקב״ה מדת ב״ו הקב״ה בירך ישראל בכ״ב וקללן בשמנה ומשה ברכם בשמנה וקללם בעשרים ושתים וחשיב מואם לא תשמעו עד ואין קונה משמע בהדיא שעד אין קונה הוי מן הקללות ולא יותר ועוד קשיא לפי סברתו אמאי אין קורין האזינו קודם ר״ה שהרי גם שם יש קללות מזי רעב ולחומי רשף לכך נראה לי הטעם שאנו מחלקים אותן לפי שאנו רוצים להפסיק ולקרות שבת אחת קודם ר״ה בפרשה שלא תהא מדברת בקללות כלל שלא להסמיך הקללות לר״ה ומטעם זה אנו קורין במדבר סיני קודם עצרת כדי שלא להסמיך הקללות שבבחוקותי לעצרת: ילמדנו של פרשת יתרו אין אדם רשאי לקרות בתורה עד שיסדיר הפרשה ג׳ פעמים שנאמר (איוב כח) אז ראה ויספרה (ב) הכינה וגם חקרה ואחרי כן ויאמר לאדם ואסור לסמוך על הבימה דמה נתינתה מעומד אף קריאתה מעומד:

הלוחות

עין משפט נר מצוה

פד א מיי׳ פי״ג מהל׳ תפלה הלכה ד טוש״ע א״ח סימן תכה סעיף א בהג״ה:

פה ב מיי׳ שם הלכה יח טוש״ע א״ח סימן תקנט סעיף ד בהג״ה:

פו ג מיי׳ פ״ו מהלכות כלי המקדש הל׳ ו:

פז ד מיי׳ פי״ג מהל׳ תפלה הלכה יח טוא״ח סימן תקעט:

פח ה ו מיי׳ שם הל׳ ז טוש״ע א״ח סימן תכח סעיף ו:

פט ז מיי׳ שם הלכה ג טוש״ע שם סעי׳ ד:

צ ח מיי׳ שם הלכה ג סמג עשין יט טוא״ח סימן רלג [וטוש״ע א״ח סימן קלה סעיף כו]:

תורה אור השלם

1. חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי לטרח נלאיתי נשא: ישעיהו א יד
2. איכה היתה לזונה קריה נאמנה מלאתי משפט צדק ילין בה ועתה מרצחים: ישעיהו א כא
3. ואם לא תשמעו לי ולא תעשו את כל המצות האלה: ויקרא כו יד
4. ויאמר יי אל משה עד אנה ינאצני העם הזה ועד אנה לא יאמינו בי בכל האתות אשר עשיתי בקרבו: במדבר יד יא
5. עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי את תלנות בני ישראל אשר המה מלינים עלי שמעתי: במדבר יד כז
6. כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ והשחתם ועשיתם פסל תמונת כל ועשיתם הרע בעיני יי אלהיך להכעיסו: דברים ד כה
7. אסף אסיפם נאם יי אין ענבים בגפן ואין תאנים בתאנה והעלה נבל ואתן להם יעברום: ירמיהו ח יג
8. כה אמר יי אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי: ירמיהו לג כה
9. ויאמר אדני יי במה אדע כי אירשנה: בראשית טו ח
10. ויאמר אליו קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת ואיל משלש ותר וגוזל: בראשית טו ט
11. מוסר יי בני אל תמאס ואל תקץ בתוכחתו: משלי ג יא
12. אמר אל רחבעם בן שלמה מלך יהודה ואל כל בית יהודה ובנימין ויתר העם לאמר: מלכים א יב כג

מסורת הש״ס

א) [בבא קמא פב.], ב) תענית ד׳ כט: ע״ש, ג) [במס׳ סופרים פי״ב איתא בזה הלשון אמר ר׳ לוי אמר הקב״ה אינו דין שיהיו בני מתקללין ואני מתברך], ד) ר״ה דף טו., ה) נדרים מ., ו) [תוספתא פ״א ע״ז פ״א] ד״ה ועיין פ״ג], ז) [תוס׳ פ״ג מס׳ סופרים פי״ ה הלכה ד], ח) [עי׳ תוספות מנחות ל: ד״ה ולימא], ט) [ויקרא כו], י) [דברים כח], כ) [עי׳ תוס׳ פסחים מ: ד״ה אבל וכו׳ וקנ״ע ועי׳ תרומת הדשן סי׳ יט], ל) צ״ל וכן וה׳ נתן כו׳ דמשמעי גשמים דכתיב בה יורה ומלקוש ושייך כו׳, מ) מהרש״א הגיה ו״ח, נ) [תענית כו:], ס) [פי״ו ה״ו], ע) [וע״ע תוס׳ כריתות יח. ד״ה לאחר ותוס׳ פסחים מ: ד״ה אבל].

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה אין מפסיקין וכו׳ ויתחיל בברכה ויסיים בברכה ואז יוכל: (ב) ד״ה משה וכו׳ ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם:

מוסף רש״י

אלמלא מעמדות. שעושין קרבנות שישראל עושין הן היו כלים כתעתן ומשכן כלין שמים וארץ העומדים בזכותן אין מתקיימין כו׳ (תענית כז:). **אם יאמרו לך זקנים סתור.** ואל תבנה, וילדים בנה. בית המקדש (נדרים מ.). **וסימן לדבר רחבעם בן שלמה.** דכתיב (מ״א יב) ויעזוב את עצת הזקנים וגו׳ ותחרב בית המקדש על אותה עצה, והמורה לא פירש בנית המקדש ואיכא כריתה (תוספתא ע״ז פ״א) דקתני בהדיא בנית המקדש (נדרים שם).

רבינו חננאל

אין מפסיקין בקללות אלא אחד קורא את כולן. שנאמר אל תקוץ בתוכחתו. א) מאי טעמא (ש)אין מפסיקין, שאין אומרים ברכה על הפרענות. היכי עבדינן, תנא כשמתחיל מתחיל בפסוק שלפניהם וכשמסיים מסיים בפסוק שלאחריהן. ואמר אביי לא שנו אלא קללות שבתורת כהנים, והן אם בחוקתי תלכו, שנאמרו בלשון רבים ומשה מפי הגבורה אמרן. אבל שבמשנה תורה [פוסק] מאי טעמא דבלשון יחיד אמורות ומשה מפי עצמו אמרן, להיכתב. וכן אמר רב הונא ללוי בר בוטא דהוה מגמגם וקורא בארורי דמשנה תורה, א״ל אכנפשך קללות שבמשנה תורה פוסק. ר׳ שמעון בן אלעזר אומר עזרא תיקן להם לישראל להיות קורין קללות שבתורת כהנים [קודם] עצרת, שהיא ראש השנה לדין האילנות דתנן בארבעה פרקים העולם נידון ובעצרת על פירות האילן, וקללות שבמשנה תורה קודם ראש השנה, כדי שתיכלה שנה וקללותיה. תניא אם יאמרו לך זקנים סתור וילדים בנה כו׳. [פסיקא] בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין כסידרן כו׳. אמר שמואל מקום שמפסיקין בשבת שחרית, שם קורין במנחה בשבת ובשני ובחמישי ובשבת הבאה.

א) נראה דצ״ל ר״ל אומר אין מפסיקין משום שאין אומרים וכו׳.